

pesniškem razvoju. Zato je urednik najprej pokazal pesnikovo duhovno zorenje, kakor se kaže v prvih pesmih, nato se šele podrobneje bavi z nastankom, vsebino, gradnjo, jezikom in slogom njegovega sonetnega venca. Kar zadeva vsebino, poudarja Debeljak, da je Balantič »tu postal zavestno religiozni pesnik«, ne pa se — kakor sodi n. pr. Tršar — iz asketičnih razlogov odpovedal pesniškemu poklicu; v tem mu moremo samo pritrditi, a najmočnejši dokaz za njegovo razlago vidim jaz v drugi kitici XII. soneta. Po sedanji urednikovi formulaciji je »vsebina Venca odrešenje od smrtne groze, od zemskih strasti in obupa v duhovno pojmovanje življenja, kakor ga prinese občevanje z naravo; v radostno pričakovanje zadnjega hipa, ki naj človeka pripelje v onostranstvo«. To vsebino je Debeljak v uvodu k zbranemu delu (str. XXVI.—XXVII.) označil z naslednjimi besedami: »Prvi sonetni Venec zase pomeni naravnost dantejevski dožitek poti iz dna umirajoče sle do viška božjega otroštva, ko se, očiščen greha, spet napolnjuje kot čisti vrč z božjo krvjo, da svet, na katerega je bil privezan z vsemi čuti, sedaj gleda sub specie aeternitatis ter se pomirjen napoti čez reko smrti v naročje — Boga.« Posebno izčrpno se bavi urednik s kompozicijo sonetnega venca; pri tem ugotavlja svojsko gradnjo v smislu simetrične arhitektonike, kar »priča o zreli umetnostni zavesti« mladega pesnika, katerega kaže še »romantika v vsem: v doživljanju sveta in v pojmovanju pesniškega organizma«. Kar zadeva jezik in slog, omenja urednik pesnikovo bogato in tipično podobotvorje, njegove »polne in čudovito iznajdljive metafore, ki so prava dediščina slovenskega ekspresionizma«, a hkrati pričajo o avtorjevi izvirni izrazno-ustvarjalni moči. Izmed vseh dva in tridesetih (tedaj 32 in ne 32., kakor beremo v uvodu!) znanih slovenskih sonetnih vencev, sodi Debeljak, se je Balantičev doslej najbolj približal Prešernovemu. Relativno ta primera nedvomno drži, absolutna vrednost obeh umetnin pa se nikakor ne more primerjati. Kljub vsej prepričevalnosti se Balantičev sonetni venec vendarle močno oddaljuje od Prešernovega, ki se odlikuje predvsem po čistosti, jasnosti in čudoviti preprostosti izraza. Pa tudi, v kolikor gre za celotno Balantičevo delo samo, njegov sonetni venec — razen nekaterih posameznih sonetov, posebno v drugem delu — v celoti ne dosega najdovršenejših pesmi na primer v ciklih »Daj me k ustom« ali pa »Obraz v dlani«. Sicer pa tudi Debeljak naposled označuje njegov sonetni venec kot »mladostno tvorbo začetnega pesnjenja«, ki pa po svoji nedvomno močnejši in izrazitejši drugi polovici vendarle kaže, kako je »Balantič v Vencu vidno dozoreval — življenjsko in umetnostno«.

Tej literarno-kritični razlagi se dostojno pridružuje tudi umetnostna razlaga, kakor jo je dal pričujočemu sonetnemu vencu slikar Marijan Tršar s svojimi izvirnimi lesorezi. Ti lesorezi so svojska dopolnitev pesnikovega besedila, s katerim se vežejo v skladno celoto. Priznati moramo, da se je slikar z njimi resnično približal pesniku in se vživel v občutje in slog njegovih pesniških podob. Po nazornosti vizionarne simbolike se mi zde najizrazitejši lesorezi k I., II., III., XIII. in XIV. sonetu.

Tako predstavljajo uvod Tineta Debeljaka, pesnitev Franceta Balantiča in ilustracije Marijana Tršarja vsak po svoje zanimivo in pomembno delo, kar daje tej knjigi podobo nenavadno ubrane celote. Njeni vsebinski vrednosti ustreza tudi razkošna zunanja oprema, delo Učiteljske tiskarne v Ljubljani. Knjiga, ki je vezana na japonski način ter tiskana z velikimi črkami v dvobarvnem tisku, ni samo najlepša publikacija med izdanji Zimske pomoči, ampak predstavlja sploh eno najlepše opremljenih slovenskih knjig. Balantič, čigar zbrano delo v zbirki »V ognju groze plapolam« je bilo izdano nadvse skromno, preskromno v primeri z njegovo pesniško pomembnostjo, je tako dobil vsaj s pričujočo izdajo »Venca« spomenik, primeren njegovi literarni vrednosti.

France Vodnik.

Jan Kasprovicz: Himne in podobe na steklu. Uvod napisal in pesmi prevel Tine Debeljak. Priloge narisala na kamen Bara Remec. Tiskala Ljudska tiskarna v Ljubljani 1944. Strani 48.

Jana Kasprovicza, največjega pesnika poljske Moderne, smo poznali Slovenci doslej samo teoretično, po študiji Ivana Prijatelja o »Mladi Poljski« (LZ 1923). Sedaj je Tine Debeljak, ki se že dalje časa ukvarja ne le s prevajanjem iz poljske, temveč iz slovanskih literatur vobče, dopolnil to podobo z nekaterimi prevodi iz dveh morebiti najznačilnejših pesnikovih knjig, »Himne« (1902) in »Moj svet« (1925), ki predstavljata hkrati dve najznačilnejši obdobji pesnikovega duhovnega in oblikovnega razvoja: prva v njegovi silni religiozni borbi, katere pesniški izraz so njegove ekstatične himne, druga pa v njegovi duhovni izmiritvi s svetom in Bogom, ko se je tudi v poeziji naslonil na preproste motive in obliko ljudske pesmi. Iz prve zbirke je vzel prevajalec dva najznačilnejša primera, »Dies irae« in »Moja večerna pesem«, ki po obsegu zavzemata večji del pričujočega prevoda. Tema mogočnima pesnitvama je pridružil tri zglede tako imenovanih »podob na steklo«, kakor je avtor po analogiji z izdelki ljudskih slikarjev na steklo imenoval svoje zadnje pesmi. Tako pričujoči prevod noče biti antologija, ki naj bi predstavila pesnika v celotni podobi — kakor doslej še nimamo obširnejše monografije o njem —, marveč nam prikazuje pesnika predvsem v njegovi verski krizi in obnovi, ki sta zanj tako pomembni. Poleg del, ki bi ga označevala v njegovih pesniških začetkih, manjkajo zlasti primeri iz njegove predzadnje zbirke »Knjiga ubogih« (1916).

Kljub temu nam Debeljakov izbor nudi pogled v bistvene duhovne in oblikovne sestavine Kasproviczeve poezije. Kar zadeva prevod sam, ni samo jezikovno adekvaten, ampak nam pričara tudi občutje in izrazno barvitost izvirnika. Prvenstvo bi vendarle prisodil prevodu »Dies irae«, kjer me je zmotila samo predzadnja beseda »razprl« (namreč plašč), nerodnost, ki je pač nastala zaradi rime. Prevajalec je napisal tudi kratek informativen uvod, ki nam prikazuje Kasproviczevo življenje in delo izčrpneje kakor Prijatelj, katerega tu in tam popravlja in dopolnjuje, a ga v označbi ne dosega. Napačna je trditev, da Prijatelj še ni poznal in upošteval predzadnje pesnikove zbirke, saj jo ne samo omenja (str. 89), ampak tudi na kratko označuje (str. 93).

Kakor lani »Kitica Mickiewiczevih« so tudi »Himne in podobe na steklo« Jana Kasprovicza izšle kot bibliofilska izdaja. Besedilu je dodanih šest prilog z izvirnimi kamnotiski Bare Remčeve, ki predstavljajo pesnikov portret, tri ilustracije k himnam ter dve k podobam na steklu. France Vodnik.

Stanko Majcen: Bogar Meho. Zgodbe in legende. Naša knjiga 27. Izdala in založila Ljudska knjigarna v Ljubljani 1944. Strani 268.

Izmed vseh izvirnih del v prozi, kar jih je izšlo v obdobju zadnjih let, me je Majcnov »Bogar Meho« poleg »Preprostih stvari« Emilijana Cevca najbolj razveselil in me resnično prevzel. Ker vem, da je marsikatero drugo delo aktualnejše ali vsaj zanimivejše v pogledu zgodbe, sem se vprašal, od kod potemtakem izvira ugodje, ki mi ga knjiga nudi. Moral sem si odgovoriti, da vzrok tega učinka ni v snovi, ampak v načinu izražanja in oblikovanja, ki nam šele posreduje tudi tisto, kar lahko imenujemo — mimo motiva — vsebino umetnikovega dela. Pri tem sem se spomnil Cankarjeve delitve književnosti na »pritlikavo kraljestvo literature« in na duhovno službo umetnosti.

Stanko Majcen je kot pisatelj umetnik. To pričajo njegove zgodbe in legende v celoti in na vsaki strani posebej. Avtor, ki si je v drugem desetletju pridobil ime enega naših najresnejših pisateljev in nam v času ekspresionizma ustvaril vrsto pomembnih del v pesmi, prozi, drami in eseju, se je kasneje umaknil iz literarnega življenja. Sedaj se je skoraj nepričakovano vrnil vanj s knjigo, ki priča, da njegov duh in pero tudi medtem nista počivala. »Bogar Meho«, ki je plod tega snovanja in zorenja v samoti, pa je hkrati tudi resnična obogatitev našega slovstva, zlasti novelistike, v kateri predstavlja ne le svojstvenost, ampak tudi kakovost vrste.

V pisateljevem osebnem razvoju »Bogar Meho« kajpada ne pomeni preloma, marveč le nadaljevanje in rast, poglobitev, da ne rečem vrnitev k sa-